

Sunde Bitmynthandel
Sørstrandvegen 6
6906 FLORØ

VÅR REFERANSE

21/4809

DERES REFERANSE

AR443904028

UNNTATT OFFENTLIGHET

Offl §§ 13 og 24 (1), finanstill
§ 7, fvl § 13.
Gjelder kun merkede deler

DATO

06.12.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte digitalt tilsyn i enkeltpersonsforetaket Sunde Bitmynthandel (heretter "foretaket") 25. mai 2021, som ledd i den risikobaserte tilsynsvirksomheten. Foretaket er registrert som tilbyder av virtuelle valutatenester hos Finanstilsynet, og driver kun veksling av virtuell valuta. Formålet med tilsynet var å gjennomgå foretakets styring og kontroll av risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering, herunder etterlevelsen av hvitvaskingsloven med tilhørende forskrifter.

Til grunn for denne tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 12. juli 2021, samt foretakets kommentarer til rapporten i brev av 30. august 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. Systemer og opplæring

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Finanstilsynet skal se til at de foretak det har tilsyn med virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for foretakenes opprettelse, dens formål og vedtekter, jf. finanstill § 3. Foretak som Finanstilsynet har tilsyn med, plikter således å når som helst gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve, samt å sende inn opplysningene på den måten Finanstilsynet bestemmer og som tilsynet mener det trenger for å kunne utføre sitt verv, jf. finanstill §§ 3 og 4. Videre krever hvitvaskingsloven § 30 at rapporteringspliktige blant annet skal ha systemer som muliggjør raske og fullstendige svar på forespørsler fra tilsynsmyndigheten, noe som stiller særlige krav til lagringsmåten for opplysninger og dokumenter.

Hvitvaskingsloven § 36 stiller krav til opplæring av foretakets ansatte. Ansatte skal blant annet være kjent med virksomhetens forpliktelser etter lov, samt være i stand til å gjenkjenne forhold som kan indikere hvitvasking og terrorfinansiering. Kunnskap skal jevnlig vedlikeholdes og oppdateres.

Finanstilsynets vurderinger

Foretaket er organisert som et enkeltpersonsforetak uten ansatte, og det er innehaver selv som utfører alle arbeidsoppgaver. I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at de rapporteringspliktige må ha systemer som muliggjør raske svar til tilsynsmyndigheten, ettersom foretaket ikke kunne

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00

post@finansstilsynet.no
www.finanstilsynet.no

Saksbehandler

Anne-Marte Hee Teigmo
Dir. tlf 22 93 99 95

fremstille nøyaktig informasjon om de forhold som ble etterspurt i forbindelse med tilsynet. Det ble klart under tilsynet at informasjonen eksisterte, men at systemene ikke muliggjorde å hente ut opplysningene Finanstilsynet ba om, uten å måtte gjennomgå alle kundene manuelt. I lys av funnene fra tilsynet stilte Finanstilsynet også spørsmål ved om andre opplæringstiltak burde vurderes, herunder ytterligere opplæring i tilknytning til spesifikke krav som fremgår av lov og forskrift.

Finanstilsynet merker seg foretakets anførsler om etablering og plan for overgang til andre systemer og verktøy som gjør det enklere å fremstille opplysninger og statistikk, samt hente ut dokumentasjon i forbindelse med tilsyn. Finanstilsynet forventer at foretaket etablerer hensiktsmessige og betryggende systemer som muliggjør at foretaket når som helst kan gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve for å kontrollere etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet noterer videre foretakets informasjon om iverksatte tiltak i forbindelse med opplæring, herunder ansettelse av en hvitvaskingsansvarlig med relevant erfaring, samt inngått avtale om kurs og sertifisering.

2. Risikovurdering

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Rapporteringspliktige må identifisere og forstå risikoen eget foretak er eksponert for. Alle rapporteringspliktige må ha en risikovurdering, jf. hvitvaskingsloven § 7, som identifiserer og vurderer risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til egen virksomhet. Risikovurderingen skal danne utgangspunktet for den rapporteringspliktiges utarbeidelse av rutiner, samt den øvrige implementeringen av hvitvaskingsregelverket.

Som et minimum må alle rapporteringspliktige ha en risikovurdering som viser forståelse for og vurderinger av virksomhetens risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Dette omfatter foretakets egen virksomhet, produkter, tjenester og kundeforhold, type kunder, kundegrupper og geografiske forhold. Terrorfinansieringsrisikoen skal alltid vurderes, også der konklusjonen er at risikoen er marginal.

Sentrale kilder i risikovurderingen vil være erfaringene den rapporteringspliktige gjør seg gjennom virksomheten, herunder kunnskap om egen kundemasse, samt fra undersøkelser og rapportering om mistenkelige forhold. Av eksterne kilder forventer Finanstilsynet at alle rapporteringspliktige som et minimum benytter gjeldende Nasjonal risikovurdering av hvitvasking og terrorfinansiering, samt Finanstilsynets risikovurdering.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at foretakets risikovurdering er innom flere sentrale risikoer, men at det like fullt er mangler ved at dokumentet på flere områder er for kort og overfladisk. Blant annet er risikoen ved ulike kunder, kundegrupper og geografi kun vurdert ut fra alder fordelt på kategoriene "unge", "middelaldrende" og "eldre", samt PEP og utenlandske kunder. Enkelte kundekategorier beskrives også å inneha lav risiko, uten at det redegjøres for de tilhørende vurderingene som ligger bak denne konklusjonen. Risikovurderingen synes videre å i hovedsak angi foretakets risikoklassifiseringsmetodikk og indikatorer for mistanke, heller enn konkrete analyser av risikoen ved *egen virksomhet* og produkter, kundeforhold, type kunder, kundegrupper, og geografiske forhold. Finanstilsynet fant basert på den fremlagte risikovurderingen å understreke forskjellen mellom den virksomhetsinnrettede risikovurderingen, jf. hvitvaskingsloven § 7, og

vurderingen som skal gjøres av kunders iboende risiko og som igjen skal føre til iverksettelse av ulike risikobaserte kundetiltak, jf. lovens § 9.

Finanstilsynet viste videre til at foretakets risikovurdering i større grad bør bygge på relevante data og informasjon fra egen virksomhet. Terrorfinansiering var videre ikke vurdert som et eget tema. Finanstilsynet vurderte også at risikoer knyttet til virtuell valuta, som påpekt i Nasjonal risikovurdering og andre relevante nasjonale og internasjonale kilder, samt de risikoer påpekt av foretaket selv under tilsynet, i større grad burde inntas i vurderingen. Foretaket bør også innta de gjennomførte vurderingene av risiko ved bruk av eksterne tjenester og andre eksterne hjelpemidler som benyttes i det daglige arbeidet, som det ble redegjort for under tilsynet.

Basert på det ovennevnte er det Finanstilsynets vurdering at foretakets risikovurdering ikke er utarbeidet i tråd med kravene i hvitvaskingsloven § 7. Finanstilsynet oppstilte i foreløpig rapport forventninger til at foretaket utarbeider en fornyet risikovurdering som i tilstrekkelig grad identifiserer og vurderer risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering knyttet til egen virksomhet, produkter, kundeforhold, type kunder, kundegrupper og geografiske forhold. Finanstilsynet noterer at foretaket allerede er i gang med dette arbeidet, samt foretakets redegjørelser for innhold og omfang av den pågående oppdateringen. Finanstilsynet forventer at arbeidet med ny risikovurdering ferdigstilles som planlagt, og at den utarbeides i tråd med kravene i hvitvaskingsloven.

3. Risikoklassifisering

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

For å gjennomføre de korrekte kundetiltakene på den enkelte kunde, må alle kunder risikoklassifiseres, jf. hvitvaskingsloven § 9. Risikoklassifiseringen skal bygge på generelle vurderinger fra virksomhetens risikovurdering, i tillegg til konkrete forhold tilknyttet den enkelte kunde.

Risikoklassifiseringen må alltid innebære en vurdering av kundeforholdets formål og tilsiktede art, mengden kundemidler som skal inngå i kundeforholdet, transaksjoners størrelse, samt regelmessigheten og varigheten på kundeforholdet. Til grunn for risikoklassifiseringen kan det også ligge andre forhold, basert på identifiserte risikoer i virksomhetens risikovurdering. For nye kunder skal forventede transaksjoners størrelse, destinasjon og regelmessighet inngå i vurderingen. I reklassifiseringen av eksisterende kunder må transaksjonsmønstre også hensyntas. Foretaket må også ha en formening om transaksjonens størrelse, destinasjon og regelmessighet har en naturlig sammenheng med kundeforholdets formål og tilsiktede art. Foretaket må også ha rutiner for hvordan risikoklassifiseringen skal skje.

Finanstilsynets vurderinger

Foretaket har identifisert en rekke risikofaktorer, redegjort for i risikovurderingen, som både enkeltvis og i kombinasjon legges til grunn i foretakets risikoklassifisering av kunder. Imidlertid har ikke foretaket etablert en egen rutine for hvordan risikoklassifiseringen konkret skal skje.

Finanstilsynet pekte i foreløpig rapport på at de fleste risikofaktorer som det redegjøres for, er knyttet til transaksjonsmønstre, noe som forutsetter at kunden allerede har tatt i bruk foretakets tjeneste. Etter Finanstilsynets vurdering bør risikoklassifiseringen i større grad også ta hensyn til risikofaktorer ved kundeetablering, blant annet relatert til kundens oppgitte formål og tilsiktede art. Finanstilsynet kunne videre ikke se at det gjøres særskilte vurderinger opp mot mengden

kundemidler som det forventes skal inngå i kundeforholdet, transaksjoners størrelse eller regelmessighet. Finanstilsynet understreket at samtlige momenter som listes i lovens § 9 første ledd må inngå i vurderingen av kundens risiko. Finanstilsynet bemerket også at kunder heller ikke spørres om forventede transaksjoner og regelmessighet i kunderegistreringsskjemaet. Det vises også til omtale senere i rapporten.

Videre vurderte Finanstilsynet at det i foretakets rutiner bør redegjøres for selve metodikken bak risikoklassifiseringen, og at det i større grad bør være en klar systematikk mellom de ulike risikofaktorene, de ulike risikoklassene og tilhørende kundetiltak. Blant annet ble det vist til at flere risikofaktorer beskrives å være middels, lave eller svake, men allikevel utløser forsterkede kundetiltak, noe som gjør det uklart hvilke tilfeller som til sist anses av foretaket å innebære høyere risiko. Basert på øvrig innsendt dokumentasjon og samtaler under selve tilsynet, er det Finanstilsynets forståelse at alle de påpekte risikofaktorene som det redegjøres for i risikovurderingen tilsier en økt risiko, og at forsterkede tiltak alltid gjennomføres dersom noen av disse er til stede.

Finanstilsynet påpekte også i foreløpig rapport på at det fremstår uklart hvilke tilfeller som tilsier at kunder skal avvises. Blant annet er det oppgitt i rutinene at kapasitetsutfordringer gjør at foretaket normalt avviser kunder som krever forsterkede kundetiltak, uten at det nærmere er redegjort for hvilke tilfeller dette gjelder. Finanstilsynet oppfatter videre at flere av risikofaktorene som beskrives også utgjør faktiske indikatorer på mistanke, noe som videre utløser undersøkelsesplikt og eventuell rapportering til Økokrim. Dette omtales senere i rapporten.

Basert på det ovennevnte vurderer Finanstilsynet at foretakets risikoklassifisering er mangelfull. Finanstilsynet understreker at kundens risiko minimum må vurderes ut fra samtlige risikokategorier opplistet i § 9 første ledd. Finanstilsynet merker seg foretakets anførsler, herunder om overgang til nytt system for risikoklassifisering av kunder, oppdatering av kunderegistreringsskjema, samt redegjørelser for aktuelle endringer og oppdateringer knyttet til metodikk og rutiner. Finanstilsynet forutsetter at nytt system for risikoklassifisering er i stand til å etterleve pliktene i hvitvaskingsregelverket, herunder at minimum samtlige momenter i lovens § 9 hensyntas.

4. Rutiner

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Hvitvaskingslovens § 8 pålegger foretaket å ha oppdaterte rutiner for å sikre håndteringen av identifisert risiko og oppfyllelse av pliktene etter bestemmelser gitt i eller i medhold av hvitvaskingsloven. Hvitvaskingsrutinene skal være skriftlige, og beskrive hvordan foretaket skal praktisere etterlevelsen av regelverket. Rutinene skal være operasjonelle, samt tilpasset virksomhetens art og omfang, og det må være en tydelig sammenheng mellom den rapporteringspliktiges risikovurdering og rutinene. Rutinene skal videre holdes oppdatert, og det må gjøres en vurdering av om det er behov for justeringer i rutineverket ved et jevnlig intervall, minimum årlig. Finanstilsynets rundskriv 8/2019 punkt 2.3.2 lister hvilke forhold som må omfattes av rutinene.

Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet viste i foreløpig rapport til at foretakets rutiner om identifisering av reelle rettighetshavere er mangelfulle. Finanstilsynet påpekte blant annet at rutinene ikke inneholder informasjon om identifisering av reelle rettighetshavere for kunder som er fysiske personer, noe

foretaket bekreftet. Foretaket registrerer heller ikke denne informasjonen for slike kunder. Videre identifiserer foretaket kun reelle rettighetshavere i juridiske personer basert på kriteriet om eierskap over 25 prosent. Finanstilsynet understreket at samtlige former for kontroll som spesifisert i hvitvaskingsloven § 14 skal hensyntas i vurderingen om det eksisterer reelle rettighetshavere. Imidlertid er Finanstilsynets inntrykk at foretaket kun unntaksvis etablerer kundeforhold til juridiske personer, og at det således er et fåtall kunder som omfattes.

Under tilsynet ble det videre opplyst at utenlandske førerkort tidvis har blitt akseptert for enkelte av foretakets utenlandske kunder fra EU. Finanstilsynet kan ikke se at utenlandske førerkort fra EU tilfredsstillt kravene til gyldig legitimasjon i hvitvaskingsforskriften § 4-3. Det vises også til rundskriv 8/2019 punkt 4.3.1.1. Finanstilsynet oppstilte i foreløpig rapport forventninger til at foretaket oppdaterer sine rutiner på dette punktet, og at det innhentes ny legitimasjon som tilfredsstillt kravene på kundene dette gjelder.

Finanstilsynet vurderte også at enkelte deler av rutinene med fordel bør utdypes nærmere. Under tilsynet ble det erkjent av foretaket at enkelte prosesser "sitter i hodet" og ikke er nedfelt skriftlig, ettersom innehaver er eneste ansatt i foretaket. Som eksempel kan nevnes rutiner for løpende oppfølging, som kun overfladisk er omtalt, men hvor det under tilsynet ble gitt detaljerte beskrivelser av når og på hvilken måte den løpende oppfølgingen skjer. De skriftlige rutinene beskriver heller ikke fremgangsmåten for den individuelle risikovurderingen som gjøres i tilknytning til kunder bosatt utenfor EU/EØS, men under tilsynet ble det klarlagt at foretaket har en prosedyre som følges. Som eksempel kan det også nevnes at det i rutinene fremgår at pengeoverføringer fra tredjepart ikke aksepteres, med mindre det er fra et nærstående selskap "med en svært god grunn", uten at dette er nærmere beskrevet. Imidlertid ga foretaket under tilsynet konkrete eksempler på hva dette kunne være.

Basert på det ovennevnte vurderer Finanstilsynet at foretakets rutiner ikke er tilfredsstillende utarbeidet, jf. hvitvaskingsloven § 8, samt ikke er i tråd med kravene til identifisering av reelle rettighetshavere og kravene til gyldig legitimasjon, jf. hvitvaskingsloven §§ 12, 14 og forskriften § 4-3. Finanstilsynet ser imidlertid at behovet for skriftlige og detaljerte rutiner er større i foretak med flere ansatte, men vil samtidig understreke at kravet til *skriftlige* rutiner er lovfestet, og gjelder også for rapporteringspliktige organisert som enkeltpersonsforetak. Dette er videre av betydning for å kunne påvise at omfanget av utførte tiltak er tilpasset den aktuelle risiko.

Finanstilsynet noterer seg foretakets allerede gjennomførte og planlagte arbeid med rutineverket, og forventer at de nye skriftlige rutinene utarbeides i tråd med gjeldende krav i hvitvaskingsregelverket. Finanstilsynet tar til etterretning foretakets anførsler om at aktuelle kunder vil legitimeres på nytt i de tilfeller hvor kundeforholdet opprettholdes.

5. Kundetiltak – Stikkprøver av etterlevelsen

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Hvitvaskingsloven § 9 pålegger foretaket å gjennomføre kundetiltak etter §§ 10 til 20, og løpende oppfølging etter § 24, på grunnlag av en vurdering av risiko for hvitvasking og terrorfinansiering. Foretaket skal videre registrere og lagre opplysninger og dokumenter som er innhentet og utarbeidet i forbindelse med tiltak, jf. § 30. Skriftlig dokumentasjon anses som en forutsetning for å kunne påvise at tiltak er utført og tilpasset den aktuelle risiko identifisert, jf. § 9.

Finanstilsynets vurderinger

I forbindelse med det stedlige tilsynet gjennomførte Finanstilsynet stikkprøvekontroller for å undersøke foretakets etterlevelse av gjeldende regelverk og rutiner. Basert på stikkprøvene er det Finanstilsynets vurdering at foretaket ikke innhenter tilstrekkelig informasjon om kundeforholdets tilsiktede art ved kundeetablering, herunder informasjon om forventede transaksjoner og regelmessighet. Finanstilsynet påpekte at tilstrekkelig kundeinformasjon er en forutsetning for å kunne gjøre tilstrekkelig løpende oppfølging, og at tilstrekkelig informasjon om tilsiktede art er vesentlig i å kunne avgjøre hvordan kunden kan forventes å handle innenfor rammen av kundeforholdet.

Foretaket opplyste imidlertid under tilsynet at kundene i den løpende dialogen blir spurt om informasjon relatert til kundeforholdets tilsiktede art som del av kundetiltak, og at foretaket er i en prosess med å forbedre kunderegistreringsskjemaet, slik at spørsmålet også inntas ved kundeetablering. Finanstilsynet forventer at dette snarlig blir gjennomført.

Videre avdekket stikkprøvene vesentlige mangler i dokumenteringen av kundetiltak. Det fremkom under tilsynet at foretaket gjennomfører en rekke kundetiltak som ikke dokumenteres. Eksempelvis kan det nevnes at foretaket PEP- og sanksjonssjekker kunden, men at det ikke lagres skjermdump eller lignende for å dokumentere resultatet av undersøkelsen. Foretaket gjennomfører også en rekke transaksjonsanalyser knyttet til kjøpt og salg av virtuell valuta, som heller ikke er nærmere dokumentert. Videre viste stikkprøvene at foretaket ved forsterkede kundetiltak gjennomfører egne kontroller av opplysninger mottatt av kunden, for eksempel mot oppslag i media og andre relevante kilder, uten at dette lagres eller dokumenteres på kundens profil. Stikkprøvene viste at foretaket har gjort omfattende undersøkelser av eierstrukturer, også mot eksterne kilder, samt innhentet mye informasjon, men uten at det fremgår av mottatt dokumentasjon til tilsynet hvem foretaket til slutt har identifisert som reelle rettighetshavere. Under tilsynet ble det også avdekket at det eksisterer mye dokumentasjon lagret på ulike steder, herunder dokumentasjon innhentet for å underbygge påstander, e-poster og samtalelogger, men som heller ikke hadde kommet med i innsendelsen til Finanstilsynet.

Finanstilsynet minnet om viktigheten av at gjennomførte tiltak til enhver tid dokumenteres og lagres slik at vurderinger enkelt kan tilgjengeliggjøres og etterprøves. Det må registreres opplysninger som sikrer notoritet om eksempelvis oppslag, vurderinger og evt. andre tiltak som er gjennomført, for å oppfylle kravene til dokumentasjon, jf. hvitvaskingsloven § 30. På bakgrunn av det ovennevnte vurderer Finanstilsynet at det foreligger manglende etterlevelse av hvitvaskingsloven § 30.

Finanstilsynet merker seg foretakets anførsler om etablering av nytt kunderegistreringsskjema, samt gjennomførte endringer i praksis og rutiner for lagring av dokumentasjon.

6. Transaksjonsovervåking, undersøkelser og rapportering

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Hvitvaskingsloven § 24 stiller krav til løpende oppfølging av kundeforholdet. Dette innebærer blant annet å løpende overvåke at transaksjoner utført i kundeforholdet er i samsvar med innhentede opplysninger om kunden, herunder kundens virksomhet og risikoprofil, midlenes opprinnelse og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Videre skal forhold som indikerer mistanke om hvitvasking og terrorfinansiering undersøkes, jf. hvitvaskingsloven § 25. Dersom nærmere undersøkelser ikke avkrefter mistanken skal forholdet rapporteres til Økokrim, jf. hvitvaskingsloven § 26.

Finanstilsynets vurderinger

Enhver transaksjon overvåkes manuelt og vurderes konkret av foretaket. Det gjennomføres ikke transaksjoner utover avtalte handler. Foretaket overvåker også regelmessig transaksjoner i virtuell valuta på blokkjeden, både i forkant og i etterkant av handler, for å vurdere om det kan foreligge avvikende forhold sammenlignet med informasjon om kunden, som må undersøkes eller rapporteres.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport til at foretaket har et forbedringspotensial når det kommer til å dokumentere de faktiske tiltakene som er blitt gjennomført, jf. § 30, og tilhørende vurderinger som ligger til grunn for endelige avgjørelser. Under tilsynet redegjorde foretaket for en rekke gjennomførte tiltak, vurderinger, dokumentasjon og informasjon om kunder, men som ikke var blitt tilstrekkelig synliggjort i dokumentasjonen Finanstilsynet mottok i forkant av tilsynet. Herunder nevnes ulike transaksjonsanalyser som er blitt foretatt, vurderinger av kundeinformasjon som har utløst gjennomføring av spesifikke tiltak, samt e-postkorrespondanser og oppslag i ulike kilder, som det ble vist til og redegjort for av foretaket under selve tilsynet.

I forkant av tilsynet mottok Finanstilsynet også blant annet stikkprøver av undersøkelser knyttet til mistanke. Av dokumentasjonen fremsto tiltak og vurderingsgrunnlag i enkelte saker som mangelfulle, og mer som en kortfattet oppsummering utarbeidet til Finanstilsynet, heller enn en komplett samling av informasjon om kunden. Imidlertid viste det seg under tilsynet at foretaket også her hadde mer konkret informasjon lagret i ulike systemer, om aktuelle undersøkelser og gjennomførte tiltak, enn det som hadde blitt vedlagt selve innsendelsen. Basert på dette, samt demonstrasjoner og samtaler under tilsynet, vurderer Finanstilsynet at foretaket gjør undersøkelser av relevante forhold, men at disse i tilfeller er utilfredsstillende beskrevet og dokumentert på kundene, jf. hvitvaskingsloven § 30. Finanstilsynet viser til tidligere kommentarer i denne rapporten, og vurderer at foretaket har et vesentlig forbedringspotensial i å dokumentere tiltak, vurderinger og undersøkelser på en mer systematisk og hensiktsmessig måte, slik at fullstendig sakskompleks er lett tilgjengelig og raskt kan fremstilles på forespørsel fra aktuelle myndigheter.

I foreløpig rapport stilte også Finanstilsynet spørsmål om bakgrunnen for det lave antallet MT-rapporter i etterspurt periode. Foretaket svarte at dette har sammenheng med den lave terskelen for avvisning av kundeforhold som innebærer høyere risiko, både på grunn av kapasitetsutfordringer og prioritering av enkelte kundegrupper. Det er imidlertid Finanstilsynets oppfatning, basert på innsendt dokumentasjon og samtaler under tilsynet, at foretaket ved enkelte anledninger synes å avvise handler med høyrisikokunder og med kunder hvor tilfredsstillende kundetiltak ikke lar seg gjennomføre, men hvor bakgrunnen til dette i tilfeller kan indikere mistanke. Som tidligere nevnt er det Finanstilsynets forståelse at flere av de ulike risikofaktorene som nevnes i foretakets risikovurdering, og som benyttes av foretaket i vurderinger av risiko og kundetiltak, heller utgjør indikatorer på mistanke som etter Finanstilsynets vurdering kan utløse undersøkelses- og rapporteringsplikt, jf. hvitvaskingsloven §§ 25 og 26. Under tilsynet bekreftet også foretaket at det ikke sendes rapport til Økokrim i de tilfeller hvor handler avvises på grunn av identifiserte risikofaktorer, som etter Finanstilsynets oppfatning i tillegg kan utgjøre indikasjon på mistanke.

Finanstilsynet finner grunn til å bemerke skillet mellom det som anses mistenkelig og utløser videre undersøkelser, og det som kun anses å øke den iboende risikoen til kunden. Finanstilsynet understreker at dersom det foreligger indikasjoner på mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering skal det i alle tilfeller gjennomføres undersøkelser, jf. § 25. Dersom mistanken ikke kan avkrefte skal forholdene rapporteres til Økokrim, jf. § 26. Det gjelder også i de tilfeller hvor kunden avvises, og transaksjonen ikke blir gjennomført.

Finanstilsynet noterer seg foretakets redegjørelse for avvisning av kunder, men ønsker samtidig å understreke plikten til å, så langt mulig, foreta nærmere undersøkelser og rapportere til ØKOKRIM dersom det avdekkes *forhold* som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering, jf. § 25 første ledd. Dette gjelder særlig der mistanken helt eller delvis er knyttet til kundens adferd i forsøket på å etablere kundeforholdet. Dette gjelder også i de tilfeller hvor kunden avvises og transaksjonen ikke blir gjennomført. Finanstilsynet merker seg også foretakets anførsler om gjennomførte og planlagte endringer i foretakets rutiner, også i etterkant av overgang til nye systemer, herunder knyttet til lagring av dokumentasjon.

7. Utkontraktering

Rettslig grunnlag og Finanstilsynets forventninger

Rapporteringspliktige kan benytte tredjeparter i utførelse av plikter etter hvitvaskingsloven. Dette kan gjøres ved innkjøp eller innleie av støtteverktøy, å bygge på enkelte kundetiltak utført av andre eller å utkontraktere oppgaver. Innkjøp av støtteverktøy må i enkelte sammenhenger anses å være utkontraktering av kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 23. Et viktig moment er om systemet kun gir generisk data som grunnlag for en vurdering, eller om vurderingene også foretas i systemet.

Avtale om utkontraktering skal være skriftlig, jf. hvitvaskingsloven § 23 annet ledd. Det følger av bestemmelsen at den rapporteringspliktige jevnlig skal kontrollere at oppdragstaker utfører oppgaven i henhold til hvitvaskingsloven, samt den rapporteringspliktiges rutiner. Det er foretaket som sitter med det endelige ansvaret ved utkontraktering.

I kontrakteringsavtalen må den rapporteringspliktige sikre muligheten for gjennomføring av tilsyn og til å si opp avtalen dersom de ikke lenger anser det forsvarlig at tjenesteleverandøren utfører de utkontrakterte oppgavene. Der utkontrakteringen dreier seg om noe annet enn utkontraktering av lagringsplikten, må den rapporteringspliktige også påse tilgang og overføring av data om de utkontrakterte oppgavene til å oppfylle hvitvaskingslovens bestemmelser om dette.

Finanstilsynets vurderinger

Foretaket benytter [REDAKERT] til å bekrefte identiteten til kunder som er fysiske personer. Imidlertid bemerket Finanstilsynet at foretaket ikke har inngått en direkte avtale med leverandøren, men at avtalen er inngått mellom tjenestetilbyderen og foretaket Bitmynt AS. Det er riktignok inngått en separat avtale mellom Bitmynt AS og Sunde Bitmynthandel, om at sistnevnte tester løsninger på vegne av Bitmynt AS i perioden januar 2021 til oktober 2021.

Finanstilsynet påpekte videre at foretaket ikke mottar kopi av selve passet til kunden ved bruk av tjenesten, kun bildet kunden tar av seg selv ("selfien"), og at foretaket heller ikke innhenter dette direkte fra kunden selv i tilfeller der tjenestetilbyderen alene er benyttet til identifisering av kunden. Videre ble det opplyst at informasjonen og dokumentasjonen blir slettet av tjenestetilbyderen i løpet av noen timer.

Basert på dette vurderer Finanstilsynet at foretakets bruk av [REDACTED] innebærer utkontraktering av kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 23, ettersom tjenestetilbyderen gjør vurderingen i form av score på nivå av ansiktsgjenkjenningen, og fordi foretaket aldri ser originaldokumentet som det er tatt bilde av. Ettersom tjenestetilbyderen også sletter dokumentasjonen som mottas i forbindelse med bekreftelse av kundens identitet, og utkontraktingen således ikke omfatter lagringsplikt på vegne av foretaket, vil Finanstilsynet understreke at foretaket selv må påse tilgang til, og overføring av, dokumentasjonen (kopi av pass) for å oppfylle hvitvaskingslovens krav til bekreftelse og lagring av gyldig legitimasjon. Finanstilsynet noterer seg foretakets kommentar under tilsynet om at det er snakk om et fåtall kunder hvor tjenesten alene er benyttet som eneste legitimasjonsmetode, og hvor originalen ikke også er blitt verifisert via videomøter med kunden i kombinasjon med innhenting av kopi av pass eller annen tilleggslegitimasjon slik som førerkort. Dette har sammenheng med at tjenesten er under testing.

Finanstilsynet vurderer videre at foretaket ikke etterlever kravet til skriftlig avtale i hvitvaskingsloven § 23 annet ledd, da det ikke er inngått en direkte skriftlig avtale mellom foretaket og tjenestetilbyderen. Finanstilsynet vurderer også at avtalen ikke sikrer muligheten for gjennomføring av tilsyn eller til å kontrollere at tjenestetilbyderen utfører oppgavene i henhold til hvitvaskingsloven og foretakets rutiner, og at avtalen dermed ikke tilfredsstiller de innholdsmessige kravene som fremgår av hvitvaskingsloven § 23 annet ledd og rundskriv 8/2019 punkt 8.3.3.

Basert på det ovennevnte er det Finanstilsynets vurdering at foretaket har hatt mangler i etterlevelsen av kravene til innhenting av gyldig legitimasjon, registrering og lagring etter hvitvaskingsloven §§ 12 og 30, og kravene til utkontrakting, jf. § 23. Finanstilsynet forventer at de påpekte forholdene blir rettet, ved at det innhentes gyldig legitimasjon for de kunder hvor tjenesten er benyttet som eneste tiltak for å fastslå kunders identitet, og ved at det enten inngås avtaler i tråd med kravene til utkontrakting, eller at tjenesten benyttes slik at det ikke utgjør en utkontrakting.

Finanstilsynet noterer at foretaket er i kontakt med aktuell leverandør for å sikre muligheten for tilsyn og kontroll. Finanstilsynet tar også til etterretning anførselene om at aktuelle kunder vil legitimeres på nytt dersom kundeforholdet opprettholdes.

8. Avslutning

Finanstilsynets vurdering er at foretaket på enkelte områder har en mangelfull etterlevelse av gjeldende regelverk, og at det er nødvendig å iverksette tiltak for å forbedre etterlevelsen. På grunn av manglene som beskrevet i denne rapporten finner Finanstilsynet grunn til å fatte følgende vedtak om pålegg om retting, jf. hvitvaskingsloven § 47:

1. Foretaket må utarbeide en risikovurdering, som identifiserer og vurderer risikoen for hvitvasking og terrorfinansiering tilknyttet egen virksomhet, produkter, kundeforhold, type kunder, kundegrupper og geografiske forhold, jf. hvitvaskingsloven § 7 og kommentarene i rapportens punkt 2.
2. Foretaket må omarbeide rutineene slik at de overholder alle relevante plikter som følger av hvitvaskingsregelverket og som påpekt i denne rapportens punkt 4. Dette omfatter

skriftliggjøring av arbeidsprosesser som i dag ikke er dokumenterte, herunder rutiner for metodikken bak risikoklassifiseringen av kunder jf. § 9, og rutiner i tråd med kravene til identifisering av reelle rettighetshavere og kravene til gyldig legitimasjon, jf. hvitvaskingsloven §§ 12, 14 og forskriften § 4-3.

3. Dersom foretaket fortsetter utkontraktingen av kundetiltak, må det inngå en skriftlig utkontrakteringsavtale i henhold til hvitvaskingsloven § 23 som sikrer muligheten til å kontrollere at oppgavene utføres i henhold til hvitvaskingsregelverket og foretakets rutiner, samt sikrer tilsynsmyndigheten nødvendig tilgang ved gjennomføring av tilsyn.

Manglende gjennomføring av pålegg om retting kan være grunnlag for vedtak om tvangsmulkt, jf. hvitvaskingsloven § 47 andre ledd.

Frist for gjennomføring av pålegget er **1. mars 2022**. Gjennomføringen av pålegget må dokumenteres.

Finanstilsynets avgjørelse om pålegg kan påklages innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. Klageinstans er Finansdepartementet, men en eventuell klage fremsettes til Finanstilsynet. Lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) §§ 18 og 19 om partenes adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, gjelder.

Til samme frist bes foretaket også om å redegjøre for følgende forhold:

- i. Tilpasninger som er gjort i rutiner og risikoklassifisering på bakgrunn av den fornyede risikovurderingen og kommentarene i tilsynsrapportens punkt 3 og 4.
- ii. Iverksatte tiltak for å bedre registrering og lagring av opplysninger og dokumenter, jf. hvitvaskingsloven § 30.
- iii. Tiltaksplan for å etablere hensiktsmessige og betryggende systemer som muliggjør at foretaket når som helst kan gi alle opplysninger som tilsynet måtte kreve for å kontrollere etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket.

For Finanstilsynet

Anders Schiøtz Worren
seksjonssjef

Anne-Marte Hee Teigmo
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.